

Beskrivning av 27 skyddsvärda strandområden runt Edsviken

Varför är stränderna så viktiga?

Strandzoner längs vattendrag och sjöar är komplexa biotoper där land- och vattenmiljöer möts. Strandområdena har många viktiga funktioner både för vatten- och landmiljöerna. Bland annat utgör de viktiga som lek- och uppväxtområden för fiskar. Strandvegetationen har en nyckelfunktion eftersom den har stor inverkan på t ex mikroklimatet, avrinning och erosion samt strandens funktion som näringsfilter och som spridningskorridor. I takt med att stränder exploateras riskeras viktiga värden.

Edsviken

Edsviken är utsatt för en stor exploateringspåverkan där den naturliga stranden på många platser har ersatts av strandtomter, promenadstigar, sandstränder och invallningar av vattennivån. I en naturvärdesinventering av sjöstrandzonen i Edsviken fann Tidbeck (2009) 14 anlagda badplatser och upp till 123 mindre båtbygggor, varav 14 kunde klassas som småbåtshamnar. Detta indikerar en stor mänsklig påverkan i viken. De enskilda effekterna från denna typ av ingrepp behöver inte ge någon betydande påverkan men sammantaget blir effekterna stora. De effekter som kan ses vid strandexploatering är exempelvis en minskad mängd död ved i vattnet, minskad mängd av övervattens- och undervattensvegetation samt en ökad mängd av finsediment. De förändrade förutsättningarna beror mycket på strandägarnas estetiska preferenser där vegetation och död ved inte passar in i strandbilden och därmed tas bort. Men förändringarna beror även på att strandzonen ofta blivit fysiskt förändras av ingrepp som stensättning eller invallning. Även båttrafik har en mekanisk påverkan på strandområdena genom fysisk kontakt med propellrar, skrov och ökad vågexponering (svallvågor). Båttrafikens svall orsakar i sin tur ökad grumlighet, sedimentation och förändrad bottensammansättning.

I rapporten *"Status och åtgärdsbehov för Edsviken"* av Naturvatten AB (2012) beskrivs 27 stycken mer eller mindre naturliga strandområden som bedöms vara av kommunal och lokal betydelse. Bedömningarna av dessa objekt utfördes enligt metodik framtagen av Naturvatten och Ekologigruppen 2008. Edsviken i sin helhet bedömdes ha "visst naturvärde" och motiveras främst av den mycket höga påverkansgraden, vikens sparsamma förekomst av så kallade prioriterade naturtyper och den i många avseenden låga artrikedomen.

Edsviken vattensamverkan har 2014 och 2015 dokumenterat de 27 stränderna och kategoriserat stränderna utifrån Räddningsverkets ekologiska känslighetsindex baserat på oljepåslag (Kulander med fler 2010). Indexet har 10 olika klasser (0-9), där 0 har lägst känslighet och 9 högst känslighet, och är baserat på strandtyp (se bilder på nästa sida). Graden av mänsklig påverkan samt grad av naturvärden bedömdes också. I Danderyd utfördes inventeringen i juni 2014. I Solna och Sollentuna utfördes inventeringen i juni och november 2015. I denna skrift finns en sammanställning över respektive bedömd strand.

0 Anläggningar

1 Klippbranter och stenvägg

2 Sandstränder med fin till medelkornig sand

3 Grusstränder

4 Klapperstenstränder

5 Blockstränder

6 Klippstränder

7 Stenstränder

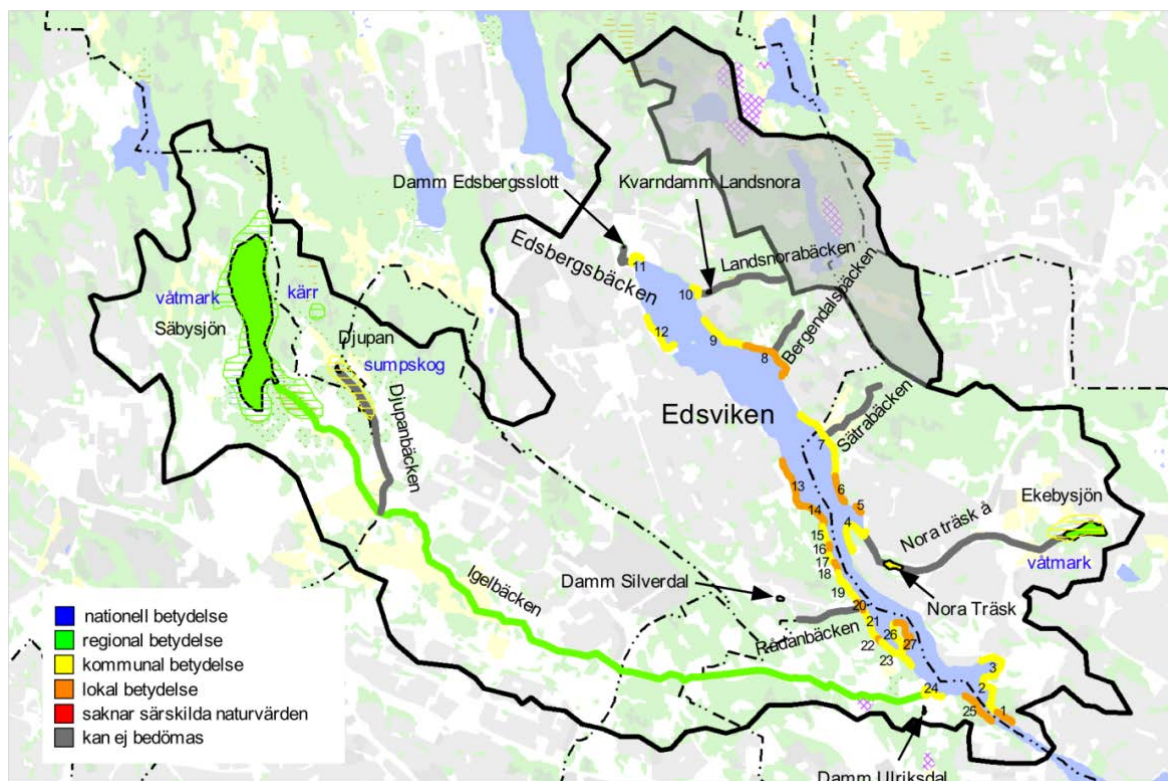

8 Områden med finsediment

9 Vassbälten och strandängar

Dokumenterade stränder i Edsviken

Danderyd (nr 1-7)

1. Calles klimp s. 4
2. Mörbylunds
Strandskog och strand-
Promenad s. 5
3. Mörbyviken Kevingestrand s. 6
4. Borgenviken, Borgenudden s. 7
5. Skogsviksvägen vid stranden s. 8
6. Strandpromenaden söderut från
Sätra ängar s. 9
7. Sätra ängar s. 10

Sollentuna (nr 8-20)

8. Bergendalbäcken s. 11
9. Falkberget s. 12
10. Landsnorabäcken s. 13
11. Edsbergsbäcken s. 14
12. Strandvägen s. 15
13. Vårdkasestigen s. 16

14. Tegelhagens strandpromenad s. 17
15. Längs Edsviken utmed
Tegelhagens naturreservat s. 18
16. Tegelhagens strandpromenad s. 19
17. Kasbytorp s. 20
18. Tegelhagens strandpromenad s. 21
19. Vårdkasestigen s. 22
20. Rådan s. 23

Solna (nr 21-27)

21. Sörentorp norra s. 24
22. Polishögskolan s. 25
23. Sörentorp södra s. 26
24. Igelbäckens mynningsområde s. 27
25. Svalkan/Stocksundets
västra strand s. 28
26. Kaninholmen västra stranden s. 29
27. Kaninholmen östra stranden s. 30

Danderyd (nr 1-7)

1. Calles klimp

Här finns klippiga och steniga branter bevuxna med äldre lövträd. Solbelysta klippstränder med lövskog har ett högt naturvärde. En typisk innerskärgårdsmiljö. Strandpromenaden går här med träbro över klipporna. Vattendelen är fri från vass och mycket brant eller stenig.

Klippbranter och stenvägg (1)

Låg påverkan, värdefull naturmiljö.

2. Mörbylunds strandskog och strandpromenad

Området har väl utvecklad strandskog med ädellövträd nere vid vattenkanten men också äldre tallar högre upp. Skogsområdet är rikt varierat och lövdominerat. Själva strandskogen har ett mycket högt värde på grund av förekomst av alm och ask. Många av de stora, äldre träden har dött på grund av almsjuka och askskottsjuka under 2010-talet men uppslagen av sly har fortsatt höga värden. Många djur och insekter är knutna till dessa båda arters bladverk. Vattendelen består av en smal bård av vass innan vattendjupet blir för stort.

Stenstränder (7)

Låg påverkan, värdefull naturmiljö.

3. Mörbyviken Kevingestrand

Område med konstgjord strandsluttning av rullsten, ca 4 meter bred som sluttar ned ett par meter till vattnet. Denna anläggning är så gammal att den idag har fått in naturlig vegetation. Som naturmiljö är den värdefull lokalt i kommunen eftersom öppna stenskravel är en bristmiljö i landskapet. Höga naturvärden finns sammantaget för detta naturområde.

*Vassbälten och strandängar (9).
Klippbranter och stenvägg (1)
Stenstränder (7)*

Hög påverkan men lokalt värdefull naturmiljö.

4. Borgenviken, Borgenudden

Detta område har naturligt utvecklad skärgårdskog med barrskog av avsevärd ålder. I strandkanten dominerar dock lövträd. Nordöstra stranden är skuggig med granskog och den västra stranden starkt solbelyst med äldre tall och lövinslag. På nordöstra sidan går strandpromenaden mestadels i ursprunglig naturmark men i både början och slutet har steniga massor tippats ut. Detta gjordes för länge sedan och det har utvecklats naturlig vegetation med sly och gräs.

Klippbranter och stenvägg (1)

Vassbälten och strandängar (9)

Grusstränder (3)

Mestadels låg påverkan, högt naturvärde.

5. Skogsviksvägen vid stranden

En väg löper här ca 10 m innanför stranden med ovanför liggande villor. Som ett resultat finns en hög slänt (ett par meter) som leder ner till vattnet. Slänten är klädd med småbuskar och gräsvegetation. Området har skötts med rövning sporadiskt genom tiderna. Vattendelen har ett ca 10 meter brett vassbälte

Vassbälten och strandängar (9)

Hög påverkan, vissa naturvärden.

6. Strandpromenaden söderut från Sättra ängar

Området utgörs av klippor som sluttar brant ned i Edsviken. En strandpromenad har anlagts ovanpå VA-ledningar som dragits här för länge sedan och bildar en seminaturlik avsats i klippterrängen, delvis insprängd i berget. Naturmässigt finns höga värden knutna till strandklipporna och även till den anlagda strandpromenaden. Det finns träd med mycket hög ålder och ört- och gräsrika klippmiljöer som har hållits öppna genom sporadiska rójningar av sly längs gångvägen. Vattendelen är fri från övervattenvegetation.

Klippbranter och stenvägg (1)

Hög påverkan, höga naturvärden.

7. Sätra ängar

Området utgörs av äldre jordbrukslandskap med ekdungar. Ekarna har en mycket hög ålder och ett mycket högt naturvärde. Den södra delen är parkmark som sköts som högre rikblommande ängsmark. Främst i norra delen, kring jordbruksmarken, finns ett 50 meter brett vassbälte ut i vattnet. Det bryts av med strandskog bestående av al på ett par avsnitt som mer är att betrakta som dungar.

Vassbälten och strandängar (9)

Hög påverkan, naturvärden.

Sollentuna (nr 8-20)

8. Bergendalbäcken

Området domineras av vassbälten och strandängar (9) som utgör lek- och uppväxtområden för fisk och bedöms vara måttligt påverkat med lokala naturvärden.

Vassbälten och strandängar (9)

Måttlig påverkan, lokala naturvärden.

9. Falkberget

Området domineras av klippbranter och stenväggar och har en låg mänsklig påverkan. Området utgör ett lek- och uppväxtområde för fisk med höga naturvärden.

Klippbranter och stenväggar (1)

Låg grad av påverkan, höga naturvärden.

10. Landsnorabäcken

Området domineras av ett vassbälte och en strandäng, vilket är en prioriterad naturtyp. Området utgör ett lek- och uppväxtområde för fisk. Sträckan är måttligt påverkad av mänsklig aktivitet och innehåller naturvärden.

Vassbälten och strandängar (9)

Måttlig påverkan, naturvärden.

11. Edsbergsbäcken

Området vid utloppet av Edsbergsbäcken är ett lek- och uppväxtområde för gös och abborre. Området är dock starkt påverkat av mänsklig aktivitet bland annat tippning av stenmassor. Bäckens har god vattenkvalitet och ger området vissa naturvärden.

Grusstrand (3)

Blockstrand (5)

Hög påverkan, naturvärden.

12. Strandvägen

Sträckan utgör ett lek- och uppväxtområde för bland annat nissöga, gös och abborre. Sträckan hyser grusstrand, vassbälten och strandängar. Måttlig mänsklig påverkan finns och området uppvisar vissa naturvärden.

Grusstrand (3)

Vassbälten och strandängar (9)

Måttlig påverkan, naturvärden.

13. Vårdkasestigen

Del av sträckan är stenstrand, med uttippad sprängsten. Stenstaranden övergår i vassbälten och strandäng. Naturvärden.

Stenstrand (7)

Vassbälten och strandäng (9)

Påverkan, naturvärden.

14. Tegelhagens strandpromenad

Längs Tegelhagens naturreservat har det anlagts en gångväg. I strandlinjen har block- och stenmassor tippats, sträckan övergår i naturliga klippor och stenväggar. Hällmarkstallskog.

Anläggningar (0)

Klippbranter och stenväggar (1)

Blockstränder (5)

Stenstränder (7)

Påverkan, höga naturvärden.

15. Längs Edsviken utmed Tegelhagens naturreservat

Sträckan domineras av uttippade sten- och blockmassor samt inslag av vassvegetation. Öst- och nordvända bergsbranter har gamla träd, främst tall, gran och lövträd. Det förekommer en del död ved i branterna i olika nedbrytningsstadier. De otillgängliga branterna gynnar t ex insekter, vedsvampar och mossor.

Blockstränder (5)

Stenstränder (7)

Vassbälten (9)

Viss påverkan, höga naturvärden.

16. Tegelhagens strandpromenad

Sträckan domineras av vass och strandskog samt block. Nedfallna träd och död ved gynnar den biologiska mångfalden.

Vassbälten (9) och strandskog

Blockstränder (5)

Liten påverkan, höga naturvärden.

17. Kasbytorp

Längs sträckan finns en gjuten brygganläggning, vassbälten och strandskog. Gårdsmiljön är intakt och utgör en mycket värdefull oexploaterad kulturmiljö invid Edsvikens strand.

Anläggning (0)

Blockstränder (5)

Vassbälten (9) och strandskog

Viss påverkan, naturvärden.

18. Tegelhagens strandpromenad

Delar av strandsträckan är järnspontad, vissa delar har vassbälten och strandskog. I området finns en bäverhydda. På flacka partier finns områden med strandalskog. Alar som växer på socklar har uppnått en hög ålder. Strandskogen är en viktig biotop för mindre hackspett.

Anläggningar (0)

Vassbälten (9)

Påtaglig påverkan, höga naturvärden.

19. Vårdkasestigen

Längs strandsträckan finns en anlagd gångväg samt grus-, block- och stenstränder som övergår i vassbälten och strandängar. Höga naturvärden.

Anläggningar (0)

Grusstränder (3)

Blockstränder (5)

Stenstränder (7)

Vassbälten och strandängar (9)

Viss påverkan, höga naturvärden.

20. Rådan

Sträckan norrut domineras av vassbälten samt viss del strandängar. Bra lek- och uppväxtmiljö för fisk. Brygganläggning. En liten men tydlig rullstensås ligger parallellt med stranden norr om Rådan.

Anläggningar (0)

Vassbälten och strandängar (9)

Viss påverkan, naturvärden.

Solna (nr 21-27)

21. Sörentorp norra

Sträckan domineras av övervattensvegetation (vassbälten) och riklig strandskogsvegetation i landstrandzonen. Skyddsvärt lek- och uppväxtområde för fisk. Låg grad av påverkan och höga naturvärden.

Vassbälten (9) och strandskog

Låg grad av påverkan, höga naturvärden.

22. Polishögskolan

Området domineras av en större brygganläggning omgiven av vassvegetation. Hög grad av påverkan.

*Anläggning, brygga (0)
Vassbälten (9) och strandskog*

Stor påverkan, vissa naturvärden.

23. Sörentorp södra

Sträckan domineras av övervattensvegetation (vassbälten) och riklig strandskogsvegetation i landstrandzonen. Inslag av partier med block, grus och sand. Skyddsvärt lek- och uppväxtområde för fisk. Låg grad av påverkan och höga naturvärden.

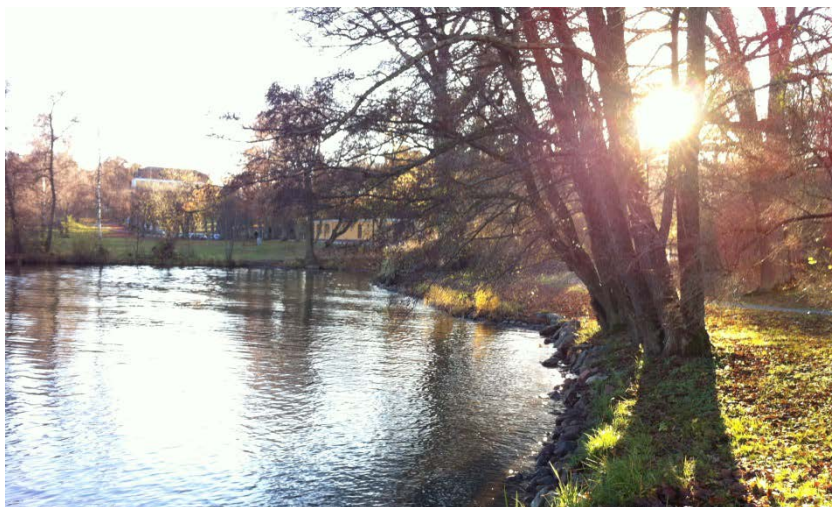
Vassbälten och strandskog (9)

Grusstränder (3)

Blockstränder (5)

Låg grad av påverkan, höga naturvärden.

24. Igelbäckens mynningsområde

Strandområdet domineras av vassvegetation i den södra delen medan den norra delen vid Ulriksdals slott har mer parkkaraktär med bitvis stensatta stränder. Skyddsvärt lek- och uppväxtområde för fisk. Trots en ganska hög grad av påverkan så bedöms området i egenskap av mynningsområde med riklig övervattensvegetation ändå ha mycket höga naturvärden. Hela viken utanför Igelbäckens mynning ingår i Igelbäckens naturreservat och skyddas därmed av reservatsföreskrifterna.

Vassbälten (9)
Stenstränder (7)
Grusstränder (3)

Hög grad av påverkan, höga naturvärden.

25. Svalkan/Stocksundets västra strand

Sträckan domineras av naturliga klippstränder med äldre skogsvegetation i den norra delen och grus- och stenstränder med relativt god förekomst av död ved och överhängande landstrandvegetation i den södra delen. Låg grad av påverkan men stranderosion från båttrafik förekommer. Höga naturvärden.

Klippstränder (6)

Grusstränder (3)

Stenstränder (7)

Låg grad av påverkan, höga naturvärden.

26. Kaninholmen västra stranden

Sträckan domineras av övervattensvegetation (vassbälten) och riklig strandskogsvegetation i landstrandzonen. Strandzonen är påverkad av erosion av båttrafik. Skyddsvärt lek- och uppväxtområde för fisk. Låg grad av påverkan och mycket höga naturvärden.

Vassbälten (9) och skog
Grusstränder (3)

Låg grad av påverkan, höga naturvärden.

27. Kaninholmen östra stranden

Sträckan domineras av områden med övervattenvegetation (vassbälten) samt sand- och grusstränder. Strandskogen är av äldre karaktär med god tillgång på död ved. Generellt låg grad av påverkan men stranderosion från båttrafik förekommer sannolikt. Mycket höga naturvärden.

Vassbälten (9) och skog
Sandstrand (2)

Låg grad av påverkan, höga naturvärden.

Litteratur

Kulander K.-E. med fler (2010). Saneringsmanual för olja på svenska stränder. Manual framtagen i samarbete mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), IVL Svenska miljöinstitutet och Naturvårdsverket. ISBN 978-91-7383-061-4.

Naturvatten (2012). Status och åtgärdsbehov för Edsviken. Underlag för statligt, kommunalt, och mellankommunalt vattenvårdsarbete.

Tidbeck A.-K. (2009). Naturvärdesinventering. Kartering av biotoper i anslutning till Edsviken.

Foton: Edsviken vattensamverkan om inget annat anges. Foto vid område 11: Tobias Fränstam.